

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Hayekovo myšlení ve světle současné hypertrofie legislativy

F. A. Hayek, rakouský ekonom, autor několika knih, jež je možno právem označit za v dějinách evropského právního a ekonomického myšlení převratné [srov. zejména Hayekovu trilogii Právo, zákonodárství a svoboda (Nový výklad liberálních principů spravedlnosti a politické ekonomie), která vyšla v českém překladu Tomáše Ježka v roce 1991 v nakladatelství Academia], viděl ústřední téma svobodné společnosti v naplnění ideálu co nejmenšího zasahování státu do individuálního života občanů, čímž v klasické dichotomii občan-stát preferoval nevyhnutelně jen takové pojetí obecného dobra, které usnadňuje dosahování individuálně stanovených cílů jedinci, jež žijí v určitém časovém období v určitém místě.



„Obecné dobro“ by tak v hayekovském pojetí nemělo aspirovat na revoluční a objektivní „pravdu a lásku“ v jakémkoli obecnějším (kolektivistickém) slova smyslu, ale mělo by být toliko právní a ekonomickou platformou pro předem předvídatelný, pevně strukturovaný a v právním řádu ukotvený a vynuovený systém normativních pravidel, jež se pokud možno v čase nemění, jež nikoho (ani jednotlivce, skupinu, nebo stát) nepreferují a jež slouží pouze „vykolíkování“ hranic hřiště, a stanovení pravidel, podle nichž má sledování individuálních zájmů jednotlivců probíhat. Obecné dobro v hayekovském pojetí nepátrá po objektivním zjišťování cílů jednotlivých občanů, které jsou předem neznámé, a jež ani není možné ani vhodné podrobovat jakémukoliv objektivizujícímu zkoumání a hodnocení. Hayek to shrnuje do jediné věty ve spisu Právo, zákonodárství, svoboda, když píše: *„Ve svobodné společnosti spočívá obecné dobro principiálně v tom, že usnadňuje sledování neznámých individuálních účelů“*.

Právo jako normativní fenomén je pak prostředkem vytvoření oné platformy pro svobodný život individuí tím, že stanovením pravidel, jež jedince omezují (ovšem všechny jedince tímtež stejným způsobem a ve stejné míře), vytváří současně garanci předvídatelnosti práva a tím obecného dobra, jehož je právo jakožto normativní fenomén nejen prostředkem, ale i integrální součástí. Pro právníka, resp. pro legislativu z těchto tezí plyne závěr o nezbytnosti vytváření pravidel v optice stanovení elementárních pravidel, neaspirujících na vedení individuí po trajektorii jim státem vnučených zájmů, ale takových pravidel, jež budou pro sledování a dosahování individuálně určených zájmů vytvářet svobodný a donucení prostý prostor.

Přebujelost norem, v důsledku legislativních smrštů, k nimž v České republice docházelo zejména za

sociálně demokratických vlád Miloše Zemana a Vladimíra Špidly, a jež měly naplnit politickou objednávku vládní reprezentace na odstavení hayekovské politické opozice od moci a jež byly zaměřeny přímo proti podnikatelskému prostředí v České republice a vědomě a neskrytě podporovaly po vzoru evropských socialistických vlád zvýšenou redistribucí státních prostředků směrem k sociálně nejslabším, tak způsobovala postupnou erozi dispozitivního zákonodárství „hayekovského stříhu“, a spolu s (nevyhnutelnou?) legislativní explozí související se vstupem České republiky do Evropské unie způsobila naprostou hypertrofii právních norem, s níž se nynější česká (ale s ohledem na politický mainstream v EP ani evropská) legislativa potýká a která se nejen neřeší, ale která se dokonce stala legislativním trendem, kdy je vláda hodnocena téměř podle počtu zákonů předložených parlamentu ke schválení, namísto opačného stavu, kdy by pozitivní výsledky vlády odvisely v hayekovském pojetí od stavu právě opačného, a vláda by byla kladně hodnocena podle počtu zákonů, které zruší.

V souvislosti s trendem shora uvedeným se stalo obecnou mantrou rovněž implementovat do českého zákonodárství legislativní akty Evropské unie nikoliv v mezích prostoru, který je unijní legislativní politikou jednotlivým národním státům dán, tedy v rovině ustanovení dispozitivních (v rovině „směrnici zamýšleného výsledku“), ale naopak se z unijních aktů jinak individuálně nezavazující povahy, ale vytvářejících toliko předem nevyplněný implementační rámec (směrnice) činit pravidla jakési „evropské kogentní legislativy“, jež musí být přijímána bezvýhradně, mnohdy doslovně, bez parlamentní diskuse nad vhodností jejich přijímání, nebo alespoň nad vhodností přijetí těchto pravidel v některé z vícero se nabízejících legislativních variant řešení. Na nebezpečí tohoto způsobu přenášení unijních směrnic do českého právního pořádku poukázal opakovaně prezident republiky, naposledy při svém projevu před poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky[1], a na stránkách e-právo tak v návaznosti na jeho názor učinila v krátké replice Daniela Kovářová[2], která správně poukázala na neúměrně zvýšenou evropskou i národní legislativní kreativitu, jež si klade za cíl upravovat stále větší část oblasti našeho soukromého života. Vše tak vede k situaci, kdy je prostor nadaný kdysi dispozitivním charakterem právní úpravy umenšován dalšími a dalšími normami povahy kogentní, jež svobodný prostor milimetr za milimetrem omezují, to vše ve spojení s fakticky již dnes objektivně danou nemožností znát všechny právní předpisy, k jejichž znalosti nás právní (paradoxně a unfair) doktrína a judikativa zachováním právního postulátu „Neznalost zákona neomlouvá“, donucuje.

Ve světle se měnící a nejednotné judikatury soudů, která nadto platí retroaktivně, jakož i ve světle mnohých kontradiktorních zákonných ustanovení, o jejichž objektivní interpretaci vedou spory i jednotlivé soudy „nejvyšších instancí“, spolu s pokračujícím přijímáním dalších a dalších právních norem, předpisů, zákonů, nařízení, kodexů, vyhlášek obecních, profesních, odvětvových, a to vše završeno nekritickou implementací práva unijního, jakož i ve světle sílícího lobbystického tlaku státních soudů po větší autonomii, se tak společnost dostává do situace permanentní nejistoty o tom, co jako právo vlastně platí. Nyní více než kdy jindy unijně i státně centralisticky propagovaný systém „úplnosti práva“ tak v podstatě krok za krokem generuje stav, kdy je stále méně zřejmé, co je ještě po právu, a co už po právu není, tedy stav faktického bezpráví.

Podobně jako volá Daniela Kovářová po tom, aby „*S každým přijatým zákonem byly zrušeny dva nefunkční a aby měl časem každý možnost zjistit, co je jeho právem a co nikoli, co se smí a co nesmí*“, bych rád vyzval zejména naše zákonodárce k tomu, aby zejména unijní legislativa nebyla slepě a zaujatě přeceňována a přejímána do českého právního řádu v podobě, k níž se náš stát ani mezinárodně-právně nezavázal a která ve většině případů zrcadlí buď toliko lobbystické zájmy určitých (zejména veřejnoprávních) lobby, nebo je - v horším případě - výsledkem našeho vlastního nesebevědomí a překotné snahy přijmout normy v podobě ještě přísnější a svobodu každého z nás více omezující, než zamýšlel sám bruselský normotvůrce, o jehož hayekovském svobodomyšlném přístupu k věci, jež jako silný liberální myšlenkový proud stál u samých kořenů naší novodobé

ústavnosti, si větších iluzí nedělám.



JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M.,
autor je ředitelem Ústavu práva a právní vědy, o.p.s.

[Ústav práva a právní vědy, o.p.s.](#)

PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: 224 247 011
Fax.: 224 281 226

e-mail: podatelna@ustavprava.cz

[1] Srov. např. Zářijový projev prezidenta Václava Klause v Poslanecké sněmovně >>> [zde](#)

[2] Srov. příspěvek pod publikovaný na stránkách epravo.cz - Proč měl pan prezident pravdu >>> [zde](#)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv](#)

[pohledem Ústavního soudu](#)

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [10 otázek pro ... Barboru Paclíkovou](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)